

Baksa nembeli László birtokai

I.

A KÖZÉPKOR FOLYAMÁN a báró szó jelentése és használata több alkalommal megváltozott. A 14. század első felében még a bárók közé számítottak az ispánok is hivataluknál fogva.¹

A következőkben az ez alapján bárók közé sorolható Baksa nb. Lászlóra vonatkozó birtoktörténeti adatokat tárgyalom.² Az első rész néhány, az adatokból levonható következtetést tartalmaz, míg a második részben a birtokok felsorolása található. Az adatoknál az alábbi szempontokra voltam tekintettel: 1. szerzés módja és ideje 2. idegen kézre kerülése 3. Baksa-nemen belüli csere 4. hova került az 1329-es birtokosztály során³ 5. befolyásolta-e László ispáni tiszte birtokállományának növekedését 6. hogyan ítéltető meg

¹ Terjedelmi okok miatt nem áll módomban a báró szó összes jelentésváltozását felsorolni. Az általam használt jelentésére lásd BÓNIS GYÖRGY: Hűbériség és rendiség a középkori magyar jogban. Kolozsvár [1947] 127–133.; ENGEL PÁL: Honor, vár, ispán. Tanulmányok az Anjou-királyság kormányzati rendszeréről. Századok 112 (1982) (a továbbiakban: ENGEL 1982.) 883. 10. jegyzet és 884. 14. jegyzet.

² A jelenleg rendelkezésemre álló prozopográfiai anyag nem teszi lehetővé komplexebb összehasonlító vizsgálat elkészítését. Baksa nb. Lászlóval kapcsolatos források összegyűjtésénél elengedhetetlen segítséget nyújtottak az Anjou-kori oklevéltár kötetei. Az egyes birtokok azonosítása szintén ezek alapján történt, bár a kötetekre való külön hivatkozásoktól eltekintettem, mivel egy-egy helynév több kötetben is szerepel. Baksa-nemre lásd KARÁCSONYI JÁNOS: A magyar nemzetségek a XIV. század közepéig. I–III. Budapest 1995. (Reprint) (a továbbiakban: KARÁCSONYI 1995.) 179–92.

³ Ez utóbbit azért tartottam fontosnak, mert számos birtok létre csak itt találtam adatot. Kimaradt a felsorolásból László apja, Tamás által szerzett javak közül: Tiszalúc, Tarcal, mivel ezekről az adomány tényén kívül más adatot nem találtam, s nem bizonyítható László kezére kerülésük. Vö. SZENTPÉTERY IMRE–BORSA IVÁN: Az Árpád-házi királyok okleveleinek kritikai jegyzéke. Regesta regum stirpis Arpadianae critico-diplomatica. I–II. Budapest 1923–1987. (a továbbiakban: Reg. Arp.) 2850. szám, Radvány uo. 3033. szám és Lipcse falu uo. 3096. szám.

a források alapján a pataki uradalom kézben tartása 7. van-e utalás arra, hogy László honorbirtokokkal rendelkezett.

László zempléni ispán volt 1308–1320⁴ között, valamint pataki ispán (vár-nagy) 1305–19 között.⁵ Ez alapján a szerzett birtokok elemzésével kapcsolatban (különös tekintettel a királyi adományokra) három időhatárt vettem figyelembe: 1308 előtt, 1308–1320 között és 1321 után.⁶ Az öröklött birtokokkal kapcsolatban nem volt szükség ilyen cezúrára, hisz a Baksa nembeliek 1329-ben megosztottak birtokaikon⁷ (az akkor rögzített javaknál Borostyán várát és tartozékait nem vettem figyelembe):

Öröklött: 22; ebből vétel: 5, adomány: 1, csere: 1, vérdíjként: 1, ismeretlen úton: 14.

Szerzett 1308 előtt 11; ebből Baksa-nem: 10 (1 vár: Patak) és 9 tartozéka (1319-ig) László: 1 (vétel: 1305).

Szerzett 1308–20 között: László (és Donch): 2 (adomány, 1 visszavonva).

⁴ 1308. április 22–1320. április 6. ENGEL PÁL: Magyarország világi archontológiája 1301–1457. I–II. Budapest 1996. (a továbbiakban: ENGEL 1996.) I. 241.; ispánként először 1316. szeptember 25.: „...magister Ladislaus comes de Zemlen...” Dl. 57243; Baka nb. Lászlóval való azonosítására lásd ENGEL PÁL: Az ország újraegyesítése I. Károly idején. Századok 122 (1988) 100. 45. jegyzet.

⁵ Pataki ispán: 1314. január 1. [1305–19] ENGEL 1996. I. 451.; Patak (Újhely) vár történetére lásd ENGEL PÁL: A nemesi társadalom a középkori Ung megyében. Budapest 1998. (a továbbiakban: ENGEL 1998.) 57. 206. jegyzet (Dl. 57 247 helyett helyesen: Dl. 57 241); Patak történetére lásd még FÜGEDI ERIK: Vár és társadalom a 13–14. századi Magyarországon. Budapest 1977. (a továbbiakban: FÜGEDI 1977.) 177., az alábbi helyesbítéssel: 1312-ben nem Baksa nb. György, hanem László és testvére, Donch mesterek léptek fel az Amádéfiak ellen. Vö. Anjou-kori oklevéltár. Documenta res Hungaricas tempore regum Andagavensium illustrantia. I–XI, XXIII. Szerk.: ALMÁSI TIBOR, BLAZOVICH LÁSZLÓ, GÉCZI LAJOS, KRISTÓ GYULA, PITI FERENC. Budapest–Szeged 1990–2000. (a továbbiakban: Anjou-oklt.) III. 417. szám.

⁶ Szerzett javak adatai csak Lászlóra (illetve testvére, Donch-ra) és a Baksa-nem közös szerzeményeire vonatkoznak. Az utóbbi közé tartozik Patak vár és tartozékai, mely 1319-től nincs a kezükön. Vö. Anjou-oklt. V. 513. szám.

⁷ Természetesen egy-egy birtok öröklött javak közé sorolásánál a László idején fennálló viszonyokat vettem figyelembe. Így a korábban vásárlás útján szerzett birtok, ha egy öröklésen átment, utána öröklött birtokká vált. Vö. ZSOLDOS ATTILA: Birtokjog. In: Korai magyar történeti lexikon (9–14. század). Főszerk.: Kristó Gyula. Szerk.: Engel Pál–Makk Ferenc. Budapest 1994. 105–106.

Szerzett 1321-től: 21; ebből Baksa-nem: 18 (csereként kap: 1 várat és 17 tartozékát, de cserébe ad: 10); László (és Donch): 3 (1 adományból és 2 per egyezésből).

Az adatok alapján László birtokai egyetlen időszakban sem növekedtek meg jelentősen. Birtokállományának nagyobb részét zempléni ispánként az (osztatlan) öröklött javak és a Baksa nembeliekkel szintén közösen kezelt pataki uradalom tették ki. Míg az örökölt birtokoknál öt esetben sikerült a vásárlás tényét megállapítani, László szerzeményei között csak egy ilyen találunk. Mégsem lehet messzemenő következtetéseket levonni ebből, figyelembe véve azt, hogy az Árpád-kor végén oly jellemző birtokok adása-vétele I. Károly hatalomra kerülése után fokozatosan csökkent.⁸

Nem kell külön hangsúlyozni a várak politikai jelentőségét.⁹ László egy időben csak egyetlen várban rendelkezett birtokjoggal: 1319-ig Patak, 1321-től Borostyán várában. A pataki vár és a hozzá tartozó uradalom kormányzását talán már IV. László a Baksákra bízta,¹⁰ és 1319-ig a kezükön is maradt. 1321-ben, amikor I. Károly Borostyán várával kárpótolta őket Patakért, szerzett birtoknak titulálta.¹¹ Közös szerzeményként való kezelését jól mutatja László és Baksa nb. Simon fia Tamás közti pereskedés. Az 1318-ban született megegyezés szerint Tamás visszakapta egy Patakhoz tartozó faluban (Sátoraljaújhely) birtokolt részét, míg ő odaadta a szintén odatartozó Zemplén birtokát.¹² Hasonló eredményre vezet a cserébe kapott Borostyán és a gálszécsi uradalom későbbi szereplése: 1329-es birtokosztálynál ezek is felosztásra kerültek az öröklött javak mellett, utalva arra, hogy közös szerzeményként tartották számon.¹³

⁸ ENGEL 1998. 87–88.

⁹ FÜGEDI 1977. 89.; ENGEL 1982. 880–81.

¹⁰ ENGEL 1982. 56.; 1282. augusztus 6-án még Tegzev fia István a pataki ispán. Reg. Arp. 3157. szám; 1300-ban Baksa nb. György szerepelt pataki ispánként. FÜGEDI 1977. 177.

¹¹ 1321. február 10. Dl. 57266.

¹² 1318. augusztus 1. Dl. 57252.

¹³ Anjou-kori okmánytár. Codex diplomaticus Hungaricus Andagavensis. Szerk.: NAGY IMRE–TASNÁDI NAGY GYULA. I–VII. Budapest 1878–1920. (a továbbiakban: AO) II. 452–54.; Borostyánt csak 1355-ben osztották fel. ENGEL 1996. I. 285.

II.

Öröklött (*Baksa-nem*) 1308 előtt a kezükön:

1. *Sztrite* (Ung m.): 1281. február 2 utáni (*Strutha~Struthe*) vétel;¹⁴ 1287. február 15-én negyedét megveszik;¹⁵ 1329-ben (*Struthe*) osztállyal az *Eszenyieknek*¹⁶
2. *Eszeny* (Zemplén m.): 1282. augusztus 6 előtti (*Escen*) vétel;¹⁷ 1329-ben (*Ezen*) osztállyal a *Sztriteieknek*
3. *Rát* (Ung m.): 1284. augusztus 23-i (*Rath*) adomány;¹⁸ 1318. augusztus 1-jén (*Rat*) részét átengedi Simon fia Tamásnak cserébe;¹⁹ 1329-ben (*Rath*) osztállyal az *Eszenyieknek*, erdeje közös
4. *Ásvány* (Ung m.): 1286-ban vérdíjként²⁰
5. *Kövesd* (Zemplén m.): 1287. február 15-i vétel²¹
6. *Bás* (Zemplén m.): 1287. február 15-i (*Boz*) vétel;²² 1329-ben (*Keth-Bozza*) osztállyal a *Sztriteieknek*

¹⁴ 200 márkáért Loránd bán fia Mátyástól, Csap (Chop) birtokrészt kivéve. Dl. 57214; 1281. február 2 utánra való datálása Dl. 57211 alapján. (lásd Csapnál) (Kiadásokra csak ott hivatkozom, ahol nem állt módomban az eredeti oklevél megtekintése)

¹⁵ Csappal való azonosítása kérdéses. A zichi és vásonekeői gróf Zichy család idősb ágának okmánytára. I–XII. Budapest 1872–1931. (a továbbiakban: Z.) I. 64.

¹⁶ Osztályra a továbbiakban lásd AO II. 452–54.

¹⁷ (1282.) augusztus 6-án korábban vásárolt jószágként szerepel. Dl. 57967; Az évszámra lásd Reg. Arp. 3157. szám; 1283-ra teszi KARÁCSONYI 1995. 180. és 1284. augusztus 5-re KARÁCSONYI JÁNOS: A hamis, hibáskeltű és keltezetlen oklevelek jegyzéke 1400-ig. [A Történelmi Tár 1908. évi számában megjelent „Pótlások...”-kal kiegészítve.] Szerk.: Koszta László, Szeged 1988. (a továbbiakban: KARÁCSONYI 1988.) 142–143., 143. szám; 1288. február 5-i oklevél szerint Loránd bán fia Mátyástól vették. 1288 körül Z. I. 64–65.; Az évszámra lásd Reg. Arp. 3471. szám; Karácsonyinál tévesen február 7-i napi kelettel szerepel. KARÁCSONYI 1988. 142.

¹⁸ Dl. 57217.

¹⁹ Dl. 57252.

²⁰ Dl. 57220.

²¹ Ekkor még csak falu. Z. I. 64.; Történetét lásd FÜGEDI 1977. 157. és ENGEL 1996. I. 352.

²² Z. I. 64. 1287 körül; Datálása IV. László [1288.] február 5-én kelt oklevele alapján: vétel már tényként kezeli. Z. I. 64–65.

7. *Homoki* (Zemplén m.): 1287. február 15-i (Hunky) vétel;²³ 1329-ben (Honky) Borostyán tartozéka (?), osztállyal a Bocskaiaknak²⁴
8. *Csap* (Ung m.): 1300 körül már a kezükön;²⁵ 1318. augusztus 1-jén (Chop) részét átengedi Simon fia Tamásnak cserébe;²⁶ 1329-ben (Choop) osztállyal az Eszenyieknek
9. *Szpepestamásfalva* (Szepes m.): 1294-ben elvesztik;²⁷ 1320. június 5-én viszszaadják;²⁸ 1329-ben (Thomasy) közös birtok maradt²⁹
10. *Ágcsernyő* (Zemplén m.): 1322. május 17-én (Cherne) birtokaik között;³⁰ 1329-ben (Chernei) zálogba adva, közös
11. *Kisbosnya* (Zemplén m.): 1321. február 9-én (Bozchya) cserébe I. Károlytól;³¹ 1329-ben osztállyal a Sztriteieknek

²³ Lásd az előző jegyzetet.

²⁴ Karácsonyinnál Homoki azonos az 1288-ban vett Hunky-val. KARÁCSONYI 1995. 182.; Kérdéses a birtokosztálynál Borostyán tartozékaként való besorolása.

²⁵ lásd ENGEL 1998. 57. 210. jegyzet; Csapot (Chap) Loránd bán fia Mátyás 1281. február 2-án 14 márkáért és Homokiért (Hunki) cserébe Miklós fia Szilveszternek adta. Dl. 57211.

²⁶ Testvéreivel, Donch-csal együtt. Dl. 57252; Simon fia Tamás az Eszenyiek őse. Vö. ENGEL 1998. 137.

²⁷ KARÁCSONYI 1995. 182.; Utána idegen kézen említi: 1317. május 8-án (Thomasy) Gerlacus comes és fiai Tamásiban levő birtokrészüket eladták Szentlászló lakosainak. Anjou-oklt. IV. 461. szám; 1317. november 12-én (Kysthamasy, Nagthamasy) szepesi szászok birtokai között. Anjou-oklt. IV. 634. szám.

²⁸ 1318. szeptember 8-án többszöri kísérlet után sem sikerült a Baksa nembeliek birtokba iktatása. November 12-re a király jelenléte elé idézték az iktatáskor ellentmondókat, akik korábban már többször hatalmaskodva kiűzték onnan birtokosaikat. Dl. 57253; 1320. június 5-én Lászlót, Boxa fia Miklóst és testvéreiket beiktatták a birtokba, és megállapították, hogy a birtok korábban újból megállapított határait Stoian fia Miklós, szentlászlói népek és Sperndorf népe lerombolta. Stoian fia Miklós megvallotta, hogy a birtokokat korábban a provincia népeivel birtokolta, de több mint két éve visszaadták azokat. Dl. 57258; 1322. december 6-án Fülöp, királynéi tárnokmester, szepesi és újvári ispán levele szerint kivették a megye joghatósága alól. Dl. 57262.

²⁹ Karácsonyinnál tévesen 1294-től elveszteként szerepel az osztály ismertetésénél, pedig időközben visszaszerezték. KARÁCSONYI 1995. 182.; vö. előző jegyzettel.

³⁰ Első említése: Dl. 57261.

³¹ Kisbosnyát I. Károly László fia Pongráctól és Chepanus fia Miklóstól vette el. Dl. 76317; 1326. április 20-án a hídvám szedését engedélyezte I. Károly. Z. I. 277-78.

12. *Regmec* (Zemplén m.): 1321. február 10-ig (Redmuch) öröklött, I. Károlynak cserébe³²
13. *Sasy* (Zemplén m.): 1321. február 10-ig (Sasy) öröklött, I. Károlynak cserébe³³
14. *Vilyvitány* (Zemplén m.): 1321. február 10-ig (Vyl) öröklött, I. Károlynak cserébe³⁴

A következő birtokok szerzési ideje ismeretlen, de az 1329-es birtokosztály alapján ide sorolhatók:

15. *Agtelek* (Szabolcs m.): 1329-ben (Oghteluk) osztállyal a Sztriteieknek
16. *Becsköd* (Zemplén m.): 1329-ben (Bechkud) osztállyal a Szerdahelyieknek
17. *Berecki* (Zemplén m.): 1329-ben (Berechk) osztállyal a Szerdahelyieknek
18. *Chobok Molnabely* (?) (Zemplén m.): 1329-ben osztállyal a Szerdahelyieknek³⁵
19. *Szajla* (Heves m.): 1329-ben (Kethzayla) osztállyal a Bocskaiaknak
20. *Szeg* (Zemplén m.): 1329-ben (Zek) osztállyal a Gálszéczieknek
21. *Szécs* (Zemplén m.): 1329-ben (Zeech) osztállyal a Szerdahelyieknek
22. *Szerdahely* (Zemplén m.): 1329-ben (Keth-Zeredahel, scilicet. Superior et Inferior) osztállyal a Szerdahelyieknek.

Öröklött javak: 22; ebből: 5 vétel, 1 adomány, 1 csere, 1 vérdíj, 14 ismeretlen úton.

Szerzett javak 1308 előtt:

1. *Makkoshotyka* (Zemplén m.): 1303-ban (Hutka) zálogba veszi;³⁶ 1305-ben (Hugka) vétel³⁷
2. *Patak vár és tartozékai*: 1319-ig³⁸ (9 db, mind Zemplén m.)
3. *Borsi* (Borsy)

³² Dl. 57266.

³³ Dl. 57266.

³⁴ Dl. 57266.

³⁵ Torona folyón emelt malom.

³⁶ Michola fia Józseftől 3 évre, vásárolt szőlő volt: „... vineam suam merericam de Hutka...” Dl. 57232.

³⁷ A vételkor még 16 márkát fizetett. Dl. 57233.

³⁸ Vö. 10. jegyzettel, tartozékait felsorolja: Dl. 57266.

4. *Kovácsvágás* (Kuachi)
5. *Ladamóc* (Lodomuch)
6. *Nagytoronya* (Toronya)
7. *Sátoraljaiújhegy* (Vyhel)³⁹
8. *Szőllőske* (Zeuleus)
9. *Tállya* (Tay)
10. *Végardo* (Ordou)
11. *Zemplén*.⁴⁰

Szerzett 1308 előtt: 1 vár és annak 9 tartozéka, valamint 1 vétel (1305).

Szerzett javak 1308–1320 között:

1. *Delnekakasfalva* (Sáros m.): (Delnefeu) 1316. szeptember 22-ig birtokolják, adomány⁴¹
2. *Zima*: 1312. június 26-i adomány.⁴²

Szerzett 1321 után:

1. *Guden* (Zemplén m.): 1323. augusztus 11-i (Guden) adomány⁴³
2. *Maráza* (Zemplén m.): 1324. szeptember 14-i perben⁴⁴
3. *Tárkány* (Zemplén m.): 1324. szeptember 14-i perben, birtokrész⁴⁵
4. *Borostyán* (Zemplén m.): 1321. február 10-én (Purustyan) I. Károlytól cserébe⁴⁶
5. *Albun* (Zemplén m.): 1321. február 10-én (Albun) I. Károlytól cserébe; 1329-ben (Albin) osztályal erdeje közös

³⁹ 1318. augusztus 1-jén (Vyhel) Simon fia Tamás részét visszaadta. Dl. 57252.

⁴⁰ 1318. augusztus 1-jén (Zemlin) Simon fia Tamástól cserébe. Dl. 57252; 1321. február 9-én (Zemlen) szerzett, I. Károlynak cserébe. Dl. 76317; Hídvár szedése. Z. I. 277–78.

⁴¹ I. Károly Bees fia Pál kérésére visszavonta Lászlónak és Baxa fia Miklósnak tett adományát. Df. 273710.

⁴² Df. 287755.

⁴³ 1323. augusztus 27-i jelentés szerint iktatása „...in crastino festivitatis Beati Laurentii martiris...” történt, a hűtlen László fia Pongrácé volt. Dl. 57284.

⁴⁴ Boda fiaival való pereskedés lezárásaként AO II. 163–164.

⁴⁵ AO II. 163–164.

⁴⁶ Borostyán és az ezután felsorolt birtokok cseréjére lásd Dl. 57266.

6. *Bacskó* (Zemplén m.): 1321. február 10-én (Bochkow) I. Károlytól cserébe; 1329-ben (Kis, Nog Bachkow) Kis-Bacskó osztállyal a Bocskaiaknak, erdeje közös⁴⁷
7. *Gálszécs* (Zemplén m.): 1321. február 10-én (Sceech) I. Károlytól cserébe; 1329-ben (Zeech) osztállyal hatfelé, erdeje közös⁴⁸
8. *Gerenda* (Zemplén m.): 1321. február 10-én (Guerenda) I. Károlytól cserébe; 1329-ben (Két-Gerenda, Superior et Inferior) osztállyal a Szerdahelyieknek, Szt. Péter egyházzal és (Gerenda) Gálszécsieknek, erdeje közös⁴⁹
9. *Kereplye* (Zemplén m.): 1321. február 10-én (Kereplye) I. Károlytól cserébe; 1329-ben (Kereple) osztállyal az Eszenyieknek
10. *Kimcsesandrásbáza* (Zemplén m.): 1321. február 10-én (Kenchesandreasfolwa) I. Károlytól cserébe; 1329-ben (Kenchech~Kenchench Andreasbaza) osztállyal a Bocskaiaknak, erdeje közös
11. *Kohány* (Zemplén m.): 1321. február 10-én (Kohan) I. Károlytól cserébe; 1329-ben (Kohan) osztállyal a Gálszécsieknek, erdeje közös
12. *Parnó* (Zemplén m.): 1321. február 10-én (Pernou) I. Károlytól cserébe; 1329-ben (Pernow~Pernou) osztállyal a Sztriteieknek, erdeje közös
13. *Polyánka* (Zemplén m.): 1321. február 10-én (Palyanka) I. Károlytól cserébe; (1323. május 29.)–1325. február 20. között Visnyó tartozékként Kéri nemesek kezén;⁵⁰ 1329-ben (Polanka) osztállyal erdeje közös
14. *Szécsudvar* (Zemplén m.): 1321. február 10-én (Tehna) I. Károlytól cserébe; 1329-ben (Kis Technad~Tehna) Kis-Techna osztállyal a Szerdahelyieknek, erdeje közös, Nagy-Tehnái (Nogh Tehna) szintén

⁴⁷ Karácsonyinál: „Nincs feljegyezve, melyik családnak jutott Nagy-Bacskó...” KARÁCSONYI 1995. 182. A másolatban: duo Bacskow szerepel. Dl. 57259.

⁴⁸ Sztriteiek az egy-, Szerdahelyiek az egy-, Gálszicsiek a két-, Eszenyeiek az egyhatod részt birtokolták, az utolsó hatod nincs meghatározva, valószínűleg a Sóváriaké lett. AO II. 452–54.

⁴⁹ Karácsonyinál hibásan: csak a Gálszécsieknek. KARÁCSONYI 1995. 182.; AO II. 452–54.

⁵⁰ Anjou-oklt. VIII. 55. szám névváltozatokkal; lásd még Visnyónál.

15. *Visnyó* (Zemplén m.): 1321. február 10-én (3 Vysnou) I. Károlytól cserébe; 1323. május 29.–1325. február 20. között Kéri nemesek kezén;⁵¹ 1329-ben (Wysnow~Nog Visnow, Eghazas Vysnow, Kis Visnod) osztállyal 1. a Sztriteieknek 2. Gálszécsieknek, 3. kérdéses, erdeje közös⁵²
16. *Zebegnyő* (Zemplén m.): 1321. február 10-én (Zebegneu) I. Károlytól cserébe; 1329-ben (Zebeknew~Zebekneu) osztállyal a Gálszécsieknek, erdeje közös
17. *Petróc* (Zemplén m.): 1321. február 10-én (Petrusfolua) I. Károlytól cserébe⁵³
18. *Tarnóka* (Zemplén m.): 1321. február 10-én (Torna) I. Károlytól cserébe
19. *Ágóc* (Zemplén m.): 1329-ben (Agolch) Borostyán tartozékaként, osztállyal a Bocskaiaknak
20. *Horvátpálháza* (Zemplén m.): 1329-ben (Horwathpalhaza~Horvatpalhaza) Borostyán tartozékaként, osztállyal a Gálszécsieknek, erdeje közös
21. *Woyda* (Zemplén m.): 1329-ben (Woyda) Borostyán tartozékaként, osztállyal a Bocskaiaknak.⁵⁴

III.

A fentiekből kitűnik, hogy nem tartottam feladatomnak László nagybirtokosi mivoltának bizonyítását. Az összegyűjtött birtokok száma egyértelműen megkülönböztette az egytelkes nemesektől, de további következtetésre nem nyújtott alapot. Az egyes (ungi) családok történetében megfigyelhető tipikus jelenségeket elemezve Engel Pál a Tamástól, László apjától eredő Csapi és Sztritei családot a nagybirtokosok közé sorolta.⁵⁵ Emellett az ispáni hivatal betöltéséhez is szükség volt megfelelő mennyiségű birtok és

⁵¹ 1323. május 29-én I. Károly visszaadta Kéri Tiba fia Tamásnak és fivére, Lőrinc fia Istvánnak IV. László oklevele alapján. Anjou-oklt. VII. 242. szám; 1325. február 20-án I. Károly Visnyót és a hozzátartozó Polyánkát visszaadja a Baksáknak. Anjou-oklt. VIII. 55. szám; 1325. február 22-én I. Károly iktatóparancsa az egri káptalannak. Df. 254236.

⁵² 3 Visnyóból csak kettő szerepel a birtokosztálynál.

⁵³ Csak a cserénél szerepel. Tarnóka szintén.

⁵⁴ AO II. 452–54.; Karácsonyinál Vajdácská néven szerepel. KARÁCSONYI 1995. 182.; másolatban: Boyoda! Dl. 57259.

⁵⁵ ENGEL 1998. 93–103.; A nagybirtok meghatározásánál használt korábbi módszerek ismertetésével és kritikájával: ENGEL 1998. 89–103.

politikai hatalmat jelentő vár(ak) birtoklására. A fő kérdés az volt, hogy rendelkezett-e ezekkel László 1308 előtt vagy I. Károlytól kapott adományok révén jutott hozzá? Miután az adatok az előbbire szolgáltatnak bizonyítékot, Lászlót (és a Baksa-nemet) már 1308 előtt a nagybirtokosok közé kell sorolnunk.